



Маріупольський
університет

**«Сучасний розвиток
державотворення та
правотворення в Україні:
проблеми теорії та практики»**

**Збірник матеріалів
XIV Міжнародної науково-практичної
конференції**

15 травня 2026

Київ 2026

Організаційний комітет:

Голова	Тетяна МАРЕНА, в.о. ректор МДУ, кандидат юридичних наук, доцент;
Заступник голови	Юлія ДЕМИДОВА, проректор з науково-педагогічної роботи та молодіжної політики МДУ, кандидат педагогічних наук, доцент;
Члени оргкомітету:	Світлана КАЛІНІНА, декан економіко-правового факультету, доктор економічних наук, професор; Вікторія ГРИГОР'ЄВА, завідувач кафедри права, кандидат юридичних наук, доцент; Юлія КАМАРДІНА, доцент кафедри права, кандидат юридичних наук, доцент; Анна ПОЛІТОВА, доцент кафедри права, кандидат юридичних наук, доцент; Юлія КОВЕЙНО, доцент кафедри права, доктор філософії; Галина ТИХОМИРОВА, доцент кафедри права, кандидат юридичних наук, доцент

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет вченою радою економіко-правового факультету Маріупольського державного університету (протокол № 10 від 20.05.2026).

С 91 Сучасний розвиток державотворення та правотворення в Україні: проблеми теорії та практики : зб. матеріалів XIV міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 15 трав. 2026 р. / за заг. ред. Т.В.Марени. Київ: МДУ, 2026. 221 с.

Збірник містить матеріали XIV міжнародної науково-практичної конференції «Сучасний розвиток державотворення та правотворення в Україні: проблеми теорії та практики», яка відбулася 15 травня 2026 року в Маріупольському державному університеті. У матеріалах висвітлені актуальні проблеми теорії та практики сучасного державотворення та правотворення в Україні за напрямками: виклики та перспективи; права людини крізь призму сучасних викликів і загроз; Україна на шляху повоєнного відновлення: правовий аспект; кримінальна юстиція під час війни та у повоєнний період; кліматична справедливість: право, політика та безпека. Видання адресоване науковцям, викладачам, аспірантам та здобувачам вищої освіти, а також усім, хто цікавиться проблемами теорії та практики сучасного розвитку державотворення та правотворення в Україні.

Редакція не несе відповідальності за авторський стиль тез, опублікованих у збірнику.

DOI: <https://doi.org/10.34079/msu.conf.statebuilding.2026>

Ковейно Ю.В.

доктор філософії у галузі права, доцент кафедри
права Маріупольський державний університет
<https://orcid.org/0000-0002-0575-4691>

ESG-СТАНДАРТИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА КЛІМАТИЧНУ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ БІЗНЕСУ

Ключові слова: кліматична відповідальність; корпоративне управління; викиди парникових газів; грінвошинг; кліматична політика.

Сучасні кліматичні виклики зумовлюють трансформацію підходів до відповідальності суб'єктів господарювання за вплив на довкілля. У цьому контексті особливого значення набувають ESG-стандарти (Environmental, Social, Governance), які формують нову парадигму оцінки діяльності бізнесу, поєднуючи економічні результати з екологічними та соціальними наслідками, тим самим актуалізують необхідність трансформації механізмів економічного розвитку та посилення відповідальності приватного сектору за екологічні наслідки своєї діяльності. Особливу роль відіграє екологічний компонент ESG, що безпосередньо пов'язаний із кліматичною відповідальністю бізнесу, декарбонізацією економіки та скороченням викидів парникових газів [1]. ESG-стандарти поступово виходять за межі добровільних ініціатив і набувають ознак обов'язковості, впливаючи на інвестиційні рішення, доступ до фінансування та репутацію компаній.

Метою дослідження є аналіз ролі ESG-стандартів у формуванні кліматичної відповідальності бізнесу, визначення їх впливу на корпоративну поведінку та оцінка перспектив їх подальшого розвитку.

Інституційне закріплення ESG-підходів значною мірою пов'язане з розвитком міжнародного кліматичного права, зокрема з ухваленням Паризької угоди, яка встановлює глобальну мету обмеження підвищення середньої температури планети [2]. У межах цієї угоди держави зобов'язані формувати національно визначені внески (NDCs), що опосередковано впливають і на корпоративний сектор. Додаткову роль відіграють міжнародні організації, зокрема United Nations, які через ініціативи сталого розвитку та принципи відповідального інвестування сприяють поширенню ESG-стандартів як глобальної практики корпоративного управління [3].

ESG-стандарти поступово еволюціонували від добровільного елементу корпоративної соціальної відповідальності до фактичного механізму регуляторного впливу. Сучасні фінансові ринки демонструють зростаючу залежність вартості капіталу від ESG-показників компаній, що формує економічні стимули для зменшення негативного впливу на довкілля [4]. Екологічний компонент ESG включає: облік та розкриття викидів парникових газів; впровадження стратегій декарбонізації; перехід до відновлюваних джерел енергії; управління кліматичними ризиками. Таким чином, ESG виступає як гібридний механізм регулювання, що поєднує ринкові стимули та елементи правового впливу.

У сучасній практиці спостерігається процес поступової юридизації ESG-стандартів, особливо в юрисдикціях Європейського Союзу, де запроваджуються обов'язкові вимоги до нефінансової звітності та належної екологічної обачності (due diligence) [5]. Цей процес означає перехід від «м'якого права» (soft law) до нормативно обов'язкових механізмів, що посилює відповідальність корпорацій за кліматичний вплив. У цьому контексті дедалі частіше застосовуються судові механізми примусу до скорочення викидів, зокрема у справах проти енергетичних компаній (наприклад, Royal Dutch Shell) [6].

Попри значний розвиток ESG-підходів, їх практична реалізація супроводжується низкою системних проблем. Серед таких проблем: відсутність уніфікованих стандартів, проявом чого є наявність множинності методологій ESG-оцінювання, що призводить до

різних результатів рейтингування та знижує порівнюваність даних [7]. Так, різні рейтингові агентства використовують власні методології, що призводить до розбіжностей у результатах оцінювання та ускладнює їх порівняння. Крім того, існує ризик маніпуляцій інформацією, оскільки компанії можуть вибірково розкривати дані або акцентувати увагу на позитивних аспектах своєї діяльності. Наступною проблемою є грінвошинг, тобто декларування екологічності без реальних структурних змін у діяльності компаній, що створює хибне уявлення про екологічність бізнесу. Це підриває довіру до ESG як інструменту кліматичного регулювання, знижує їх ефективність. У зв'язку з цим виникає необхідність посилення контролю за достовірністю інформації та запровадження юридичної відповідальності за недобросовісні практики [8]. Ще однією із проблем є обмежена правова визначеність, що притягнення до відповідальності за порушення ESG-принципів так як у багатьох юрисдикціях ESG залишається частково нефіксованим у законодавстві.

ESG-стандарти мають значний вплив на структуру глобального фінансового ринку. Інвестори дедалі частіше враховують ESG-рейтинг при ухваленні рішень про фінансування, що формує нову модель «сталого інвестування» (sustainable finance) [9].

Соціальний аспект ESG включає також вплив на права людини, оскільки кліматичні ризики безпосередньо пов'язані з правом на життя, здоров'я та безпечне довкілля. Це підтверджується розвитком практики міжнародних судових органів, зокрема в рамках системи захисту прав людини.

Отже, ESG-стандарти відіграють дедалі важливішу роль у формуванні кліматичної відповідальності бізнесу, трансформуючи її з виключно етичної категорії у комплексний механізм, що поєднує ринкові стимули та правове регулювання. Вони сприяють підвищенню прозорості діяльності компаній, стимулюють скорочення викидів парникових газів та інтеграцію екологічних факторів у стратегічне управління. Разом з тим ефективність ESG залишається обмеженою низкою проблем, зокрема відсутністю уніфікованих стандартів, ризиком маніпуляцій нефінансовою звітністю та поширенням практик грінвошинг. Це свідчить про необхідність подальшого вдосконалення регуляторної бази та посилення контролю за дотриманням ESG-критеріїв.

Перспективи розвитку ESG-стандартів пов'язані з їх поступовою юридизацією, зокрема через імплементацію обов'язкових вимог до розкриття інформації та належної обачності. У цьому контексті важливу роль відіграють міжнародні інституції, а також судова практика, яка дедалі частіше залучає ESG-критерії до оцінки поведінки корпорацій.

Таким чином, ESG-стандарти мають значний потенціал, як інструмент забезпечення кліматичної відповідальності бізнесу, однак їх реальна ефективність залежить від поєднання добровільних ініціатив із обов'язковими правовими механізмами.

Список використаних джерел:

1. World Economic Forum. Is this a new dawn that will transform the impact of ESG? 2023. URL: <https://www.weforum.org/stories/2023/11/environment-social-governance-esg-impact/>.
2. United Nations. Paris Agreement. 2015. URL: https://unfccc.int/sites/default/files/english_paris_agreement.pdf.
3. United Nations Global Compact. The Ten Principles of the UN Global Compact. 2022. URL: <https://unglobalcompact.org/what-is-gc/mission/principles>.
4. OECD. ESG Investing: Practices, Progress and Challenges. Paris: OECD Publishing, 2021. <https://www.oecd.org/en/topics/finance-and-investment.html>.
5. European Commission. Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD): Directive (EU) 2022/2464. 2022. URL: https://finance.ec.europa.eu/capital-markets-union-and-financial-markets/company-reporting-and-auditing/company-reporting/corporate-sustainability-reporting_en.

6. District Court of The Hague. Milieudefensie v. Royal Dutch Shell. 2021. URL: https://www.climatecasechart.com/document/milieudefensie-et-al-v-royal-dutch-shell-plc_c3e4.

7. Florian Berg, Julian F Kölbl, Roberto Rigobon, Aggregate Confusion: The Divergence of ESG Ratings, *Review of Finance*, Volume 26, Issue 6, November 2022, Pages 1315–1344, <https://doi.org/10.1093/rof/rfac033>.

8. European Securities and Markets Authority (ESMA). Progress Report on Greenwashing in the Financial Sector. 2023. URL: <https://www.esma.europa.eu/press-news/esma-news/esas-put-forward-common-understanding-greenwashing-and-warn-risks>.
International Monetary Fund (IMF). Global Financial Stability Report: Climate Change and Financial Stability. Washington, D.C.: IMF, 2022. URL: <https://www.imf.org/en/Publications/GFSR>

Кривошеєнко В.С.

*здобувачка 1 курсу другого (магістерського) рівня вищої освіти, спеціальності «Право», Маріупольський державний університет
Науковий керівник:*

Ковейно Ю.В.

доктор філософії в галузі 081 Право, доцент кафедри права, Маріупольський державний університет

НАЦІОНАЛЬНЕ КЛІМАТИЧНЕ ЗАКОНОДАВСТВО ЯК ІНСТРУМЕНТ РЕАЛІЗАЦІЇ КЛІМАТИЧНОЇ ПОЛІТИКИ

Ключові слова: *кліматична політика, кліматичне право, національне кліматичне законодавство, викиди парникових газів, кліматична нейтральність, адаптація до змін клімату.*

Актуальність дослідження національного кліматичного законодавства зумовлена тим, що зміна клімату вже не є лише екологічною проблемою, а безпосередньо впливає на економічну, енергетичну, продовольчу та соціальну безпеку держави. Для України це питання має особливе значення, оскільки кліматична політика формується одночасно в умовах європейської інтеграції, післявоєнного відновлення, необхідності модернізації промисловості та виконання міжнародних зобов'язань за Паризькою угодою [1].

Особливого значення ця тема набула після прийняття Закону України «Про основні засади державної кліматичної політики» від 08.10.2024 року, який став базовим актом у сфері кліматичної політики України. Закон визначає предмет і сферу дії кліматичної політики, її принципи, цілі, систему суб'єктів реалізації та інструменти державного управління у сфері пом'якшення зміни клімату й адаптації до її наслідків [2]. У цьому контексті доцільно аналізувати не загальне поняття «кліматичного права», а саме функціональну роль національного законодавства: наскільки воно здатне забезпечити перехід України до низьковуглецевого розвитку, виконання євроінтеграційних зобов'язань та реальну зміну практики державного управління.

Національне кліматичне законодавство України виступає не лише сукупністю нормативно-правових актів у сфері охорони довкілля, а й спеціальним правовим механізмом реалізації державної кліматичної політики. Його значення полягає в тому, що кліматична політика як система цілей, принципів і заходів набуває обов'язкового характеру саме через законодавче закріплення. Якщо раніше питання зміни клімату переважно розглядалися в межах загального екологічного права, то нині вони поступово виокремлюються в самостійний напрям державного регулювання. Це пояснюється тим, що зміна клімату впливає не тільки на стан довкілля, а й на енергетичну, продовольчу,